

Betänkande och förslag till sänkning af
 Löfsjön samt afdikning och odling af vattenska-
 dade marker, tillhörande byarne och hemmanen
 Öfver Söderby, Hæsterby, Vinaren, Grödbby, Trollst,
 Åby, Neder Söderby samt Fors Utjord i Sorunda
 socken, Sötholms härad af Stockholms län år 1826.

Generalkarta.

1. Det med röd färg streckade området betecknar ifrågavarande företag.
2. Den gula färgen utmärker ett mindre företag, hvaritw lån från odlingsfonden under innevarande år blifvit begärde.

Henr. Magnét

Sedan understectnad Landtbrukingenior på der-
om gjord begäran erhållit Kongl. Maj:ts Befallings-
hafvandes i Stockholms län förordnande äre upfr-
satta plan och förslag till sänkning af Låfjön samt
afdikning och odling af ^{mark} tillhörande byarne och hem-
manen, Öfver-Löderby, Westerby, Winaren, Grödbby,
Trollsta, Åby, Ådars Loderby och Fors Ultjord i
Lorunda socknen, Stockholms län af Stockholms län,
företags förvaltningen till handläggning i juni må-
nad innevarandes år samt avslutades den 5te sist-
lidne Oktober; Och får jag nu på grund af un-
dersökningarne öfver detta sänkingsföretag lämna
följande af plankarta, profiltritning och syneproto-
koll åtföljda betänkande och förslag.

Betänkande.

Företagets läge, Såsom af närlagda generalkarta närmare
artens vidt inhämtas tillhör Låfjön ett vattensystem,
h. beskaffenhet. som till största delen ligger inom Lorunda
socknen; det har sin upprinnelse ur Hådersjön,
belägen vid gränsen af Westerhaninge socken
och utfaller i Vitmarviken vid egendomen
Åannersta efter att hafva under sitt lopp
genom Lorunda socken bildat sjöarna Låf-
jön och Muskan; Emellan nämnda sjöar
är nuvarande vattendraget smalt och grundt
samt på flera ställen uppfyllt af krokar och
bugter, som i hög grad hindra vattnets fram-
rinnande, hvarför den vattenmassa som un-
der snäsmätningens eller vid större nederbörd
samlas i Låfjön icke kan med behöflig ha-

stighet afgränsa, utan förorsakas en uppdämning af vattenytan i Låpsjön till närmare 1,0 meters höjd, hvarigenom ej blott vidsträckt fa fått, belagna omkring sjöns stränder fördränkas, utan öfver hela den bårdiga dalgäddan som ligger längs vattendraget emellan Låpsjön och sjön Muskan öfversvämmas till stort förlång för jordbrukets utveckling inom orten.

En sänkning af vattenytan i Låpsjön samt uppfrensning af vattendraget till sjön Muskan hafva därför längs varit af behöfvat frakallade, men har företaget hittills strödat i brist af medel för arbetets utförande.

Den vidd, som genom detta vattenafledningsföretag kommer att förbättras och vinnas för odlingen utgör 197 hektar 56,8 ar eller 400 tunnland 7 kappland; af dessa utgöres 123 hektar 66,6 ar af karranger och mossar samt sådana marker, hvilka varit löst uppodlade, men som till följe af till öfversvämnade och vattensjukas läge icke kunna med fördel användas till sädesodling, utan begagnas hufvudsakligen till gräsproduktion; 39 hektar 30,4 ar af sidlånd belägen åkerjord samt 34 hektar 59,8 ar af sjöstränder, hvilka genom Låpsjöns sänkning blifva förslagda och gräsbarande.

Med undantag endast af några mindre fått belagna omkring stränderna af Låpsjön, hvarst hvit och rödmossa förekommer, består

hela det vattenskadade området af god och till odling tjenlig jordmon, innehållande dels mylla på lera och dels dyjord och torf till en måktighet af från 10 till 2,0 meter, hvilande på underlag af lera.

Vattenafledning.

Af de undersökningar, som blifvit verkställda, rörande vattenafloppet, frammanför de vattenmängd, affall m. m. har framgått att Låpsjöns nederbördsområde omfattar 45 qv. kilometer; att nederbörden under månaderna December — Mars eller den tid densamma i form af snö kvarligger på marken utgör under normala förhållanden 0,0814 meter samt att snösmättningen vanligtast försiggår på 20 dygn. Den vattenmassa, som Låpsjön har att under vårflod aflörd utgör således 2,12 kub. meter i sekunden. Vidare undersökningar gifva för handen att affallet från Låpsjön och till sjön Muskan, utgörande en längdsträckning af 4,500 meter, var 4,9 meter, hvilket fall medgifver ej endast en sänkning af vattenytan i Låpsjön till 1,0 meters djup, hvilket anses fullt tillräckligt att förekomma sjöns översvämningar från omkringliggande stränder, utan afven en fördjupning af afloppet, tillräckligt stor för torrläggning af de marker, som ligga längs afloppet mellan Låpsjön och Muskan.

På grund af dessa förhållanden har aflöpskanalens storlek blifvit sålunda be-

stånd, att bottenbredden göres under strömningen från Löfsjöns mynning och till den punkt, der aflöpsdiken från härrmarken Stangan insynnar, 2,0 meter, hvarefter de till följe af större vattentillöpp ökas till 2,5 meter; att sidolutningen bliver ofver allt 1:1,5 samt bottenlutningen 1:2,000, hvarigenom kanalen bliver mäktig att med ett vattendjup af 1,0 meter afbörda den framrinnande vattenmassan och då kanalens djup vid sjömynning är föreslagen till 1,85 meter under sjöns högvattenstånd öfven tillräckligt stor att förekomma sjöns översvämningar och förslägga den omkringliggande marken.

Afdikning.

För att ytterligare befrämja den genom sjöankningen och vattenafledningen förslagda markens afdikning erfordras åtskilliga mindre aflöpsdiken, afseende dels att afleda de vattensamlingar, som nedrinna från omkringliggande marker och dels att bereda aflöpp för den nederbörd, som samlas inom odlingsfältet. Laget för dessa diken finnes på plankartan angifvet med svarta linier, betecknade med bokstäfverna A och B. Af dessa göres de med A angifna 1,2 meter djupa 0,6 meter breda i botten och 3,0 meter breda i dagen och de med B betecknade 1,2 meter djupa, 0,3 meter breda på botten och 2,7 meter i dagen.

Den öfriga dikningen, som är behöflig för att befria fältet från den nederbörd, som

9
som samlas vare sig på ytan eller kvar.
stannas såsom grundvatten i de djupare
jordlagren, utfores andamålsenligast genom
teg och täckdiken och kan såsom fyltnads-
material för de senare med fördel använ-
das på den lösare jordmonen stänges af
aspr eller furu, hvaremot tegelrör bora före-
dragas på den fastare jordmonen.

Odlingsmetod.

2
Sedan den förklarade marken vunnit be-
höflig fasthet utfores odlingsarbetet; dervid
bör iakttagas att ingen jordbränning verk-
ställes å de fält, som förut varit uppodlade,
utan utfores odlingsarbetet derstädes medelst
grästorfvrens omplöjning. Deremot kan, utan
skada för jordens framtida bärighet, flå-
hackning och bränning tillämpas vid mar-
kens första uppodling å alla de fält, som
innehålla massa eller der dy och förflagnat
är djupt samt ytan besvärad af seg och
svärformultnad slarv. Rastnaden för ångs-
och mossmarkens uppodling är beräknad
enligt ortens priser till 100 kronor per hektar,
hvaremot den redan odlade markens bear-
betning och onläggning är upftagen till 50
kronor per hektar.

Frantirs skötsel.

Efter att tvenn sädesskörden tagits på
nyodlingarne och jorden genom flitig bear-
betning förvandlats till godartad mylla bora,
der vriden så medgifver, fälten indelas i
vexelbruk, hvarvid ofruktbarligast afseende
bör fästas på att framalstra rika skörden

af gräs, rotfrukter och foderväxter för att
gifva stöd åt en uppfodringen laugårdssköt-
sel.

Att sårigt onolap, med såriga gräsvallar
av sådeles passande för dygorden. Såsom
godningsamm på dy - och massjorden kunn-
der tillgång på lådugårdsskötning ej finnes,
kalisalter och fosfater med fördel användas.
Det i handeln förekommande patentfosfater
beredd ur Thomas Slaggen är ett billigt och
kraftigt godningsamm. Men kalk är ett god-
medel att öka dygorden bårdighet och der
tillfälle förekommer att påföra mergel och
grus för det icki försummas, såsom varande
ett kraftigt medel mot värtigheters befram-
jande.

Kostnad.

Enligt bifogade förslag är kostnaden för vä-
tenafledningen och sjösänkningen beräknad
till _____ kr. 20,000: 00.

för afdikningen till _____ " 2,000: 00.
samt för odlingen till _____ " 7477: 70

Summa kronor 29,477: 70.

Fördelad på den förordade och förbättrade
arealen 197 hektar 56,3 är blifver förbättring
kostnaden omkring 149 kronor per hektar, en
kostnad, som måste anses ganska billig i
förhållande till de fördelar som genom för-
taget vinnes, och som inom få år torde at-
vinnas genom ökade skördar. Företaget är
derför att på det högsta tillstyrka till ut-
förande.

Med statsmedel - Enligt denna upplysningar förekommer
understödt afdik. inom Låfjörns vattensystem intet afdiknings-
ningsföretag.

företag, som varit i afnyttande af understödt
från staten, men har deremot under årens
lopp begärat till Kongl. Majt ingått om
lån ur odlingsfonden för ett mindre inar-
heten beläget afdikningsföretag, hvilket af-
ser härrmarken Skangans torrläggning och
odling, men hvilket arbete såsom beläget vid
ett af aflöpskanalens bitullöden har i öfrigt
intet gemensamt med det ifrågakommande fö-
retaget.

Om hinder från

Wid tagen kännedom huruvida något

det allmännas
sida.

sa beskaffadt förhållande, som omfattas i
1 § af Kongl. Hingörelsen den 31 December
1879, angående vissa vilkor för tillstånd
från det allmännas sida till vattenafled-
ning m. m. förefinnes vid ifrågakommande
företag, har framgått att, med undantag
deraf att vattentjän i Låfjörn kommer
att sänkas omkring 1,0 meter och några bro-
ar öfver enskilda vägar behöfva ombyggas,
föreligger intet sådant förhållande, som
upprepas i nämnda paragraf. De berorda
förhållandena äro ej heller af den beskaf-
fenhet att de kunna hindra företagets ut-
förande, emedan de delar af sjöbotten, som
blifva torrlagda redan äro en riklig vattlig-
het af stam och fräken och återstoden af
sjön kommer att hålla ett vattendjup af
från 0,5 till 1,0 meter, hvarför några olagen.

heter i sanitärt hänseende icke äro att be-
fara, ej heller torde broarnas ombyggnad
blifva till hinder för trafiken dels emedan
de leda uteslutande öfver enskilda vägar,
och trafiken under ombyggnadsarbetet lätt
kan uppehållas genom anläggning af provisoriska
nella broar.

Arbetets utförande.

Gräfningsarbetet utföres sålunda, att
början göres i nedre ändan af aflapsdicket,
på det hinder genom vattenflödet ej må af-
bryta arbetet, dervid noga iakttages det
djup, som å profiteringen finnes antecknat
vid de nedslagna ^{och} afläsningsplanerna. Botten
bredden göres till den punkt, der aflapsdi-
ket från stangan inngymmar vid gränsen
mellan Neder Söderby och Ny egar, 2,5 meter,
hvar efter den minskas till 2,0 meter; Sidor-
lutningen blifver längs hela diket 1:1,5 och
bennas botten en lutning af 1:2,000.

Arbetsplan.

Slutligen och med anledning deraf att
intressenterna i företaget åstunda att vinna
läneunderstöd från collingsfonden för företas-
gets utförande och då arbetet anses kunna
fullbordas på 3 år är har blifvit föreslagen
följande

Arbetsplan.

Första året efter Statslånet beviljats utföres
följande arbeten:

Uppgräfnings af hela aflapskanalen
emellan Polygon och sjön Mushan,
i hastnad beräknad till kr. 20,000

Andra årets arbeten:

Uppgräfnings af alla med 2 och
6 betecknade afloppsdiaken 2,000.

Uppbrukning och förbättring af den
del af den förlagda marken,
som förut undergått odling,
97 hektar 94,8 ar à 50 kr. 4,828:90.

Under tredje året företages odling
af samtliga till odling tjent-
iga karr- och mossmarker, inne-
hållande 25 hektar 88,8 ar à 100 kr. 2,588:80.

Summa Kronor - 29,497:70.

Stockholm i Oktober 1886.

Genr. Magnet.

ingangen vid sammanträde, angående sänkning
af Råpejön för förläggning af vattenledade mar-
ker till Öfver Föckerby, Vesterby, Emaren m. fl.
byar år 1886.

Emellan undertecknade delegare i vatten-
skadade marker tillhörande byarne och hemman-
en Öfver Föckerby, Vesterby, Emaren, Gröckby, Trö-
sta, Ekby och Neder Föckerby i Lärunda socken
Katholms härad och Skockeholms här är jem-
likt föreskriften uti dikeordningen följande
förening ingångnen:

T. & F. binda vi oss, att tillsammans med öv-
rskandena till förrättning en ingå i förr-
taget och med gemensamt arbete samt kost-
nad enligt i punktet 3 intagna grunder
utjåra och fullbordas aflöppskanalen
från Råpejön och till sjön Mustran ge-
nom oöfveränderade vattenledade marker
i fullt iöfverensstämmelse med den af för-
genör K. Hagonit upprättade plan och
förelag.

§ Till arbetsdirektion utvälja vi fem ledamöter af gräfningslaget och hvilken di-
rektion erhåller följande uppdrag:

a) Att hos Kongl. Maj: t göra undersök-
ning anseende om kanans underhöll från
sollingsponden till en stort belöph.
som erfordras för kanalarbetets ut-
förande i enlighet med den dertill
upprättade planem;

uppgåra Kontraktet om arbetets utförande inom 3 års tid från det år rådmant då statelänet utfaller och hvarigenom delegarne förbinda sig, att med det statelänet, som erhålles, fullborda arbetet i enlighet med den uppgjorda och fastställda planen;

c) att uppbära och geifvera det statelänet, som till arbetet erhålles på derför bestämde tider.

d) att till alla delar ombesörja arbetets utförande i enlighet med den deröfver uppgjorda och fastställda planen; dertill anskaffa nödiga redskap och materialier; hålla erforderliga entreprenadanktioner för arbetets öfverlättande till den minsttyndande eller om bättre förhållanden upplåta delsamman omstärkt, att i vara vägnar upptaga ett lån på 5000 kronor till arbetets bedrifvande innan statelänet utfaller äfvensom till förädlingskostnadens bedrifvande; att af delegarne utsebitera och uppbära en del till arbetet, för den del deraf, som icke utföres med statelänet äfvensom för de upptagna länens inbetalning och underhållets ländamänsliga handhafvande; att öfver alla inkomster och utgifter för ordentliga räkenskaper och dem för hvarje år afsepta; att till biträde för arbetets bedrifvande och kontrollering

antaga den hvar, som af arbetstid-
rektion dertill anses lämplig samt
slutligen tillse det underhållet blifver
behången handhafadt intill dess nya
personer för detta ändamål blifvit ut-
sedda.

II. Till arbetsdirektion utvälja vi Herr E.
Lindström i Åby, Kammermannen Olof
Olsson i Över Söderby, Anders Petter Pers-
son i Trollsta, Nils Nilsson i Grödbby och
Lars Persson i Grödbby samt till deras supple-
anter Per Olsson i Över Söderby och
Earl Joh. Carlsson i Trollsta.

Över Söderby den 2 Juni 1886

Olof O. Olsson	Per Carlsson
egare af $\frac{1}{4}$ ont Söderby	egare af $\frac{1}{4}$ ont Söderby genom Olof Persson

Per Persson
egare af $\frac{1}{8}$ ont Söderby och $\frac{3}{8}$ ont Trollsta
Anna Catharina Larsson
egare af $\frac{3}{8}$ ont Söderby och $\frac{3}{10}$ ont Östaby
Per Johan Nilsson
egare af $\frac{1}{4}$ ont Ö. Söderby

Allt järnlagarne i vår närvaro ingått före-
stående förenig och egenhändigt underkräfat
sina namn intyga

Per. Embetets vägar
Herr. Magnét.
A. E. Jacobson

G. O. Pettersson
Medlemmar ex officio
Herr. Magnét

om verkställd afstyning i¹⁾ arbetet för sänkning af Sjöjan samt konläggning och odling af mark till Öfver Söderby, Vesterby, Hvanne, Grødby, Trølle, Åby och Neder Söderby samt förs utjord i Sundra socken. Solus bärar af Hattstolus län, i hvardet avgår vattenaflednings och afstyningarbetet.

Planen af Kongl. Maj:t fastställd den 4 Februar 1887.
Ändring deruti medgifven af

Beviljadt understöd i form af län (20.000) Tyngsturen kronor i
anslag

Kontraktet antaget den 30 Maj 1887.

Fastställd termin för arbetets fullbordande²⁾ den 1 September 1890.

Beräknad kostnad kr. 20.000 nedbätt till kr.

Den verkliga kostnaden har enligt hufvudsak bestyrkta värdskapsutslag uppgått till kronor³⁾ (17744.42) Tyngsturen Sju Söndra flyktlösa kronor 42 öre.

Fid af understeknad den 7 Oktober verkställd besigtning af sjöanströna arbete har deltagarna befunnits utfördt i full öfverensstämmelse med den nädigt gillade planen⁴⁾ och som arbetet är orörligt och utan anmärkning utförd, för jag härmed värdskant bevisställa att Huvud Väg och Vattenbyggnadsstyrelsen godkänner denna del af arbetsförslaget och anlager delarna uti som fullbordadt. Upsala den 13 November 1889.

Guotesthorning

¹⁾ Arbetets rubrik införes fullständigt i enlighet med kontraktet.

²⁾ Hufva besparingar på grund af ändrad arbetsplan uppkommit, angifves deras belopp och föreslås i fråga kommande afdrag å statsanslaget.

³⁾ Af Kongl. Maj:t eller Kongl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen medgifna förändringar återopas, öfvensom utan tillstånd gjorda afvikelser anmälas jämte uttrycklig förklaring om de förordas till godkännande. Slutligen göres hemställan angående arbetets godkännande af Kongl. Styrelsen och antagande såsom fullbordadt.

Upsala — 0.50

Sänew — 1.50.

Sum 2.00 Rör.